

NATUURTOETS

WIKSELAARSEWEG VOORTHUIZEN

Gemeente Barneveld

19 JULI 2016

Contactpersonen

HERMAN BOUMAN
Ecoloog

Arcadis Nederland B.V.
Postbus 4205
3006 AE Rotterdam
Nederland

INHOUDSOPGAVE

1 INLEIDING EN PROJECTOMSCHRIJVING	4
1.1 Aanleiding	4
1.2 Projectgebied	4
1.3 Ingreep	5
1.4 Doel van het rapport	5
2 NATUURTOETS	6
2.1 Flora- en faunawet	6
2.2 Methodiek	6
2.3 Resultaten	6
2.4 Effectbeschrijving Ffwet	8
2.5 Toetsing Ffwet	8
3 CONCLUSIE EN MITIGATIE	10
BRONNEN	12
BIJLAGE 1 – FLORA- EN FAUNAWET	13
BIJLAGE 2 – FOTO-IMPRESSIE	18

1 INLEIDING EN PROJECTOMSCHRIJVING

1.1 Aanleiding

De gemeente Barneveld is van plan om een agrarisch gebied aan de Wikselaarseweg om te zetten in een woningbouwlocatie.

1.2 Projectgebied

In Figuur 1 staat de planlocatie weergegeven, waarvan alleen locaties 1b, 1c en 1d meegenomen zullen worden in deze natuurtoets. Binnen de begrenzing vallen drie boerderijen en een woning met enkele opstallen. De 4-5 boerderijen aan de west- en zuidzijde van het plangebied worden ook betrokken bij het onderzoek naar uilen en de steenmarter. Het uiteindelijke onderzoeksgebied is weergegeven in Figuur 2.

Figuur 1: Gehele plangebied.

Figuur 2: Onderzoeksgebied voor natuurtoets.

1.3 Ingreep

Aangenomen wordt dat de ingreep zal bestaan uit het slopen van bestaande opstallen, het bouw-klaar maken van de agrarische gronden en het bouwen van nieuwe woningen.

1.4 Doel van het rapport

Dergelijke ruimtelijke ontwikkelingen kunnen een effect hebben op beschermde natuurwaarden. Met de voorliggende rapportage wordt inzichtelijk gemaakt welke natuurwaarden mogelijk aanwezig zijn en wat de mogelijke effecten hierop zijn. Daarnaast wordt door toetsing aan de vigerende natuurwetgeving en beleid een beeld gevormd van de wettelijke- en beleidskaders waar rekening mee gehouden dient te worden.

2 NATUURTOETS

2.1 Flora- en faunawet

Het Nederlandse natuurbeleid kent twee sporen, de gebiedsbescherming en de soortenbescherming. Hieraan wordt respectievelijk via de Natuurbeschermingswet 1998, Wet ruimtelijke ordening (Wro) en Flora- en faunawet invulling gegeven.

In dit rapport zal slechts de Flora- en faunawet behandeld worden, aangezien de overige kaders in dit geval niet in aanmerking komen.

De Flora- en faunawet regelt de bescherming van in het wild voorkomende planten en dieren. Hierbij staat het behoud van de gunstige staat van instandhouding van soorten centraal. Het soortenbeschermingsdeel van de Vogel- en Habitatrichtlijn is in de wet opgenomen.

De Flora- en faunawet kent een zorgplicht die voor alle dieren geldt. Dit houdt in dat menselijk handelen geen nadelige gevolgen mag hebben voor diersoorten. Naast de zorgplicht kent de wet een aantal verbodsbepalingen die ervoor moeten zorgen dat in het wild levende soorten zoveel mogelijk met rust worden gelaten. De wet kent een aantal tabellen en categorieën met plant- en diersoorten waarvoor een bepaald beschermingsregime geldt (tabel 1 t/m 3 en Vogels). Het is verboden planten te plukken, dieren te doden, te vangen of te verstoren die onder de wet vallen.

Het uitgangspunt van de wet is het 'Nee, tenzij'-principe. Dit betekent dat alles wat schadelijk is voor bedreigde soorten verboden is. Op dit verbod kan onder bepaalde voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken via een ontheffing of vrijstelling. Met het gewijzigde Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten (2005) is het beschermingsregime versoepeld. Voor de uitvoer van werkzaamheden in het kader van regulier beheer, gebruik en onderhoud en bij ruimtelijke ontwikkelingen geldt voor algemeen beschermde dier- en plantensoorten (tabel 1) een vrijstelling. In Bijlage 1.1 is een nadere toelichting van de Flora- en faunawet opgenomen.

2.2 Methodiek

In een bureauonderzoek, is aandacht besteed aan de aanwezige natuurwaarden en het wettelijk kader van de Ffwet. Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van verspreidingsatlassen, standaardwerken, soortenstandaarden RVO en verspreidingsgegevens van RAVON en SOVON. Daarnaast is door "expert judgement" bepaald welke beschermde soorten binnen het projectgebied te verwachten zijn. Tabel 1 soorten zijn buiten beschouwing gelaten omdat voor deze soorten een vrijstelling geldt (zie bijlage 1.2). Voor vogels is de aandacht uitgegaan naar jaarrond beschermde nesten.

Een oriënterend veldbezoek is uitgevoerd op 4 april door Herman Bouman, ecooloog van ARCADIS, en had het karakter van een habitatgeschiktheidsbeoordeling. De temperatuur was 12°C en de omstandigheden licht bewolkt met een windkracht van 3 Bft.

Tijdens deze habitatgeschiktheidsbeoordeling is voor alle soortgroepen een beoordeling gedaan van de functie van het projectgebied als leefgebied of verblijfplaats.

2.3 Resultaten

Zoogdieren

De boerenerven en de kleine landschapselementen vormen het ideale leefgebied van de steenmarter. Ook vleermuizen kunnen voorkomen door het hele projectgebied; zowel verblijfplaatsen en vliegroutes als foerageergebied kunnen hier aangetroffen worden. De boommarter en de eekhoorn laten zich minder vaak zien in agrarisch

gebied, voor beiden kan het projectgebied echter wel als dispersiegebied functioneren.

Wat betreft de das is het projectgebied niet geschikt voor een verblijfplaats door het ontbreken van zandgrond waar dit dier zijn verblijfplaats creëert. De landbouwgronden kunnen echter als foerageergebied functioneren en daarnaast kan het gebied voor de dispersie van belang zijn. Echter tijdens een veldbezoek zijn er buiten het plangebied sporen van dassen aangetroffen. En is er ook in de directe omgeving (gebied 8) een bijburcht van een das aangetoond. De burcht ligt ruim (>200 meter) buiten het plangebied en dit deel blijft qua bestemming en gebruik ongewijzigd.

Omdat het onderzoeksgebied relatief klein is en geen optimaal habitat biedt, wordt aangenomen dat de soorten die het gebied als dispersiegebied gebruiken genoeg uitwijkmogelijkheden hebben tijdens de werkzaamheden. Echter in de toekomst bij bebouwing kan de das wel nadelige effecten ondervinden, derhalve zal er nader onderzoek gedaan worden naar de aanwezigheid van de das en de mogelijke verblijfplaats. Het resultaat van dit onderzoek zal worden opgenomen in een later op te leveren rapportage.

De volgende beschermde zoogdieren zullen meegenomen worden in voorliggende toetsing: boom- en steenmarter en vleermuizen.

Vogels

Uit het bureauonderzoek is naar voren gekomen dat het projectgebied binnen het verspreidingsgebied ligt van de volgende soorten met jaarrond beschermde nesten: steenuil, kerkuil, roek en buizerd. Cultuurlandschap vormt ideaal habitat (nestplaats en foerageergebied) van deze soorten en dit zijn dan ook kenmerkende soorten van het agrarisch gebied. Algemeen voorkomende soorten zoals de huismus en ransuil kunnen ook binnen het projectgebied voorkomen. De boomvalk is steeds meer in agrarisch gebied te vinden. Bebouwing, erfbeplanting, lanen, bosschages en houtsingels vormen geschikte broedlocaties voor algemene broedvogels.

De volgende vogelsoorten zullen meegenomen worden in de toetsing: steenuil, kerkuil, roek, buizerd, huismus, ransuil en boomvalk.

Amfibieën en reptielen

Uit de verspreidingsgegevens van amfibieën in Nederland komt naar voren dat de heikikker, kamsalamander en poelkikker mogelijk in de omgeving van het gebied voorkomen. In de omgeving van het projectgebied hebben al verschillende amfibieënonderzoeken plaatsgevonden. Het resultaat laat zien dat in de omgeving alleen algemeen voorkomende soorten voorkomen (Bureau Viridis, 2009 & Eelerwoude Zuid, 2010). Daarom kan worden uitgesloten dat binnen het projectgebied beschermde amfibieën voorkomen.

Het projectgebied ligt in het verspreidingsgebied van de hazelworm en de levendbarende hagedis. Door het ontbreken van geschikt habitat in het plangebied worden deze soorten echter niet verwacht binnen het onderzoeksgebied. De aanwezigheid van deze soorten binnen het projectgebied kan daarom worden uitgesloten.

In de toetsing zullen geen amfibieën en reptielen meegenomen worden.

Vissen

Het projectgebied ligt binnen het verspreidingsgebied van bittervoorn en kleine modderkuiper. De aanwezige sloten zijn ondiep en daardoor niet het hele jaar door waterhoudend. Daarom kan de aanwezigheid van deze soorten worden uitgesloten.

In de toetsing zullen geen vissen meegenomen worden.

Ongewervelden

Beschermde ongewervelden (dagvlinder, libellen, kevers, rivierkreeft, weekdieren) worden op grond van verspreidingsgegevens en habitatvoorkeur niet verwacht.

In de toetsing zullen geen ongewervelden meegenomen worden.

Vaatplanten

Binnen het projectgebied zijn hoofdzakelijk agrarische gronden aanwezig waar een (zeer) voedselrijk milieu heerst. Daarnaast is agrarisch gebied over het algemeen goed ontwaterd en wordt er regelmatig gemaaid. Om deze redenen zal de floristische rijkdom gering zijn. Beschermde soorten worden derhalve niet verwacht.

Vaatplanten zullen niet meegenomen worden in de toetsing.

2.4 Effectbeschrijving Ffwet

Ten aanzien van soorten beschermd in het kader van de Ffwet, zijn effecten te verwachten bij de herontwikkeling van het projectgebied.

Zoogdieren

- Het slopen van schuur en stal leidt mogelijk tot aantasting van vaste verblijfplaatsen en territoria van steenmarter, boommarter en vleermuizen.
- Het verwijderen van bomen leidt mogelijk tot aantasting van vaste verblijfplaatsen en territoria van boommarter en vleermuizen.
- Het verwijderen van een groen (houtsingel, bomenrijen, erfbeplanting) leidt mogelijk tot aantasting van een vliegroutes en foerageergebieden van vleermuizen.

Vogels

- Het slopen van de schuur en stal leidt mogelijk tot aantasting van vaste verblijfplaatsen en territoria van huismus, kerkuil, steenuil en tijdens het broedseizoen algemene broedvogels.
- Het kappen van bomen leidt mogelijk tot aantasting van vaste verblijfplaatsen en territoria van boomvalk, buizerd, ransuil.
- Het verwijderen van erfbeplanting leidt mogelijk tot een aantasting van het foerageergebied van huismus en steenuil. Daarnaast kunnen verblijfplaatsen van de ransuil en algemene broedvogels worden aangetast.
- Het bouwrijp maken van landbouwgronden leidt mogelijk tot aantasting van foerageergebied van boomvalk, buizerd, kerkuil, ransuil, roek en steenuil.

2.5 Toetsing Ffwet

Op grond van de hiervoor beschreven effecten vindt mogelijk overtreding plaats van de verbodsartikelen van de Ffwet.

Als gevolg van negatieve effecten door de werkzaamheden, vindt mogelijk overtreding van de verbodsbepalingen 9, 11 en 12 plaats, zie onderstaande tabel.

Tabel 1: Mogelijke overtredingen van algemene verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet. Zie voor een verklaring van de beschermingscategorieën bijlage 1.

Soort (beschermingscategorie)	Art 8	Art 9	Art 10	Art 11	Art 12
Broedvogels: broedvogels met jaarrond beschermde nestplaats: huismus, ransuil, steenuil, kerkuil, buizerd, boomvalk, roek en algemene broedvogels tijdens het broedseizoen		X		X	X
Tabel 3: boommarter		X		X	
Tabel 2: steenmarter		X		X	
Tabel 3: vleermuizen		X		X	

VERKLARING VERBODSBEPALINGEN:

Artikel 8. Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11. Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12. Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Voor algemeen voorkomende soorten van Tabel 1 geldt een algemene vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkeling. Mogelijke effecten op enkele exemplaren heeft geen invloed op de populatie. Er hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd voor algemeen voorkomende soorten. Er dient echter wel rekening te worden gehouden met de zorgplicht (zie bijlage 1, Zorgplicht).

Voor soorten van Tabel 2 hoeft bij ruimtelijke ontwikkeling geen ontheffing aangevraagd te worden wanneer gebruik wordt gemaakt van een door het ministerie van EZ goedgekeurde gedragscode. Dit heeft betrekking op de steenmarter.

Voor de Tabel 3-soorten en broedvogels met jaarrond beschermde nesten dienen mitigerende maatregelen te worden getroffen om effecten als gevolg van de werkzaamheden te beperken en te voorkomen. Voorafgaand aan het nemen van mitigerende maatregelen dient soortgericht onderzoek uitgevoerd te worden op de aan- of afwezigheid vast te stellen.

Indien de aanwezigheid is vastgesteld en de effecten niet geheel kunnen worden voorkomen, dient een ontheffing te worden aangevraagd waarin de mitigerende maatregelen aan bod komen. Dit heeft betrekking op boomvalk, buizerd, huismus, kerkuil, ransuil, steenuil en roek die (mogelijk) binnen het projectgebied voorkomen.

Voor het verstoren van algemene broedende vogels is geen ontheffing mogelijk, mitigerende maatregelen zijn verplicht. Voer de werkzaamheden buiten het broedseizoen uit om effecten op broedvogels uit te sluiten. Het broedseizoen loopt ongeveer van 15 maart tot 15 juli, maar kan afhankelijk van weersomstandigheden verschuiven.

3 CONCLUSIE EN MITIGATIE

Op basis van de natuurtoets blijkt dat enkele vogelsoorten en zoogdieren met een jaarrond beschermde status door de geplande ontwikkeling (mogelijk) worden geschaad. Mogelijk hebben de volgende vogelsoorten een vaste verblijfplaats in het plangebied: huismus, ransuil, steenuil, kerkuil, buizerd, boomvalk en roek. Mogelijk hebben de volgende zoogdieren een vaste verblijfplaats in het plangebied: boommarter, steenmarter, gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis, watervleermuis en gewone grootoorvleermuis. Daarnaast is er mogelijk een verblijfplaats van de das in de nabije omgeving en vormt het plangebied onderdeel van het foerageergebied. Deze zullen hoogstwaarschijnlijk verdwijnen door de uitvoering van de ontwikkeling. Dit is in strijd met de Ffwet en daarvoor dient een ontheffing te worden aangevraagd. Bij een dergelijke aanvraag is nader onderzoek naar de aanwezigheid van de soorten verplicht. In de tekst hierna worden de vervolgstappen (vervolgonderzoek is voor enkele soortgroepen inmiddels opgestart) beschreven.

Vervolgstappen

In het kader van de Ffwet zijn vervolgstappen noodzakelijk. Hieronder staat per soort beschreven hoe het vervolgonderzoek eruit ziet voor een volledige effectenbeoordeling en toetsing van de voorgenomen werkzaamheden.

Vogels

- Huismus (reeds onderzoek voor opgestart en afgerond)
Dit onderzoek heeft betrekking op woningen en schuren. Twee-drie veldbezoeken conform soortenstandaard huismus (RvO, versie maart 2014) tijdens het broedseizoen (april-15 mei).
- Steenuil (reeds onderzoek voor opgestart en afgerond)
Dit onderzoek heeft betrekking op bebouwing, erven en kleine landschapselementen, zoals wilgen en houtingels. drie veldbezoeken conform soortenstandaard steenuil (RvO, versie december 2014) tijdens het broedseizoen, (15 februari-15 april).
- Kerkuil (reeds onderzoek voor opgestart en afgerond)
Dit onderzoek heeft betrekking op stallen, schuren en erven. drie veldbezoeken conform soortenstandaard kerkuil (RvO, versie januari 2015) tijdens het broedseizoen (februari-15 oktober). Mogelijk in combinatie met het steenuilenonderzoek.
- Ransuil, buizerd, boomvalk en roek (reeds onderzoek voor opgestart en afgerond)

Zoogdieren

- Boommarter (reeds onderzoek voor opgestart en afgerond)
- Vleermuizen
Alle elementen binnen het projectgebied kunnen mogelijk een functie voor vleermuizen hebben; verblijfplaats, vliegroute, foerageergebied.
Vleermuizenonderzoek conform GaN Vleermuisprotocol 2013; vier veldrondes in de avond en ochtendschemering (mei-september).
- Steenmarter (reeds onderzoek voor opgestart en afgerond)
Dit onderzoek is gericht op bebouwing en erven. Op basis van navraag van overlast bij bewoners en in pandige inspectie van geschikte verblijfsruimtes wordt een beeld gevormd van het leefgebied van de steenmarter (gehele jaar).

Mitigatie

De volgende mitigerende maatregelen tijdens onder andere het bouwrijp van het plangebied maken moeten worden uitgevoerd.

Tabel 1-soorten: houd tijdens de werkzaamheden te allen tijde rekening met de algemene zorgplicht (zie Bijlage 1): werk zo veel mogelijk in één richting, de richting waarin soorten kunnen vluchten. Het materieel moet zorgvuldig en deskundig worden

gebruikt, zodat geen onnodige schade wordt veroorzaakt of onnodige verstoring van flora en fauna optreedt.

Algemene broedvogels: voer werkzaamheden buiten het broedseizoen uit. Het broedseizoen loopt ongeveer van 15 maart tot 15 juli, maar kan afhankelijk van het weer en andere factoren verschuiven.

Pas nadat het voorkomen van beschermde soorten van Tabel 2 en 3 van de Ffwet is onderzocht, kunnen mitigerende maatregelen hiervoor worden vastgesteld om overtreding van de Ffwet te voorkomen.

Aandachtspunt hierbij is dat de huidige getoetste werkzaamheden onderdeel uitmaken van een groter project, bij het aanleggen en toepassen van mitigerende maatregelen moet rekening gehouden worden met de cumulatie van deze en toekomstige werkzaamheden. Mitigerende maatregelen als gevolg van het vervolgonderzoek zullen rekening houden met mogelijke cumulatie.

BRONNEN

- Arcadis (2016). Natuurtoets Barneveld Noord. Februari 2016, Arnhem.
- Bureau Viridis. (2009). Het stroomgebied van de Barneveldse Beek. maart 2009. Culemborg.
- Compendium leefomgeving, website: www.compendiumleefomgeving.nl (2016).
- Delft van J. (2009), Amfibieën en reptielen van Nederland. Knnv.
- ECOquickscan adviesbureau, natuurtoets en nader onderzoek vleermuizen, uitbreiding hockeyvelden Wethouder Rebellaan Barneveld
- Eelerwoude Zuid. (2010). Flora en fauna onderzoek Barneveld-Noord. 19 oktober. Vorstenbosch.
- Provincie Gelderland. (2015). Omgevingsverordening Gelderland. 8 juli 2015.
- Tauw 2011, mitigatieplan Voorthuizen-Zuid
- Provincie Gelderland, website: www.gelderland.nl (2016).
- RAVON, website: www.ravon.nl (2016).
- Synbiosys Alterra: www.synbiosys.alterra.nl (2016).
- NDFF Verspreidingsatlas, Website: www.verspreidingdinsatlas.nl (2016).

BIJLAGE 1 – FLORA- EN FAUNAWET

De Flora- en faunawet (2002) regelt de bescherming van in het wild voorkomende planten en dieren. In de wet is onder meer bepaald dat beschermde dieren niet gedood, gevangen of verontrust mogen worden en beschermde planten niet geplukt, uitgestoken of verzameld (algemene verbodsbepalingen, artikelen 8 t/m 12). Bovendien dient iedereen voldoende zorg in acht te nemen voor alle in het wild levende planten en dieren (algemene zorgplicht, artikel 2). Daarnaast is het niet toegestaan om de directe leefomgeving van soorten, waaronder nesten en holen, te beschadigen, te vernielen of te verstoren. De Flora- en faunawet heeft dan ook belangrijke consequenties voor ruimtelijke plannen. De interpretatie van de wet is in 2009 en 2013 aangescherpt. Deze aanscherping is in onderstaande uitleg opgenomen.

In het kader van de Flora- en faunawetgeving geldt dat alle dieren en planten een zekere mate van bescherming genieten, op basis van hun intrinsieke waarde. In artikel 2 van de Ffwet staat dat iedereen voldoende zorg in acht dient te nemen voor de in het wild levende dieren en planten en hun leefomgeving. Ook mag men het welzijn van dieren niet onnodig aantasten en dieren onnodig laten lijden. Deze algemene zorgplicht geldt voor alle in het wild levende diersoorten, ook voor de soorten die niet als beschermde soort aangewezen zijn onder de Flora- en faunawet.

De Algemene Zorgplicht is een aanvulling op de algemene verbodsbepalingen die uitsluitend betrekking hebben op beschermde soorten. Het artikel biedt de mogelijkheid om op te treden tegen ongewenste handelingen jegens beschermde dieren en planten, welke niet nadrukkelijk in één van de verbodsbepalingen zijn genoemd. Er bestaat geen wettelijke sanctie op overtreding. Wel kunnen activiteiten door de Algemene Inspectiedienst (AID) worden stilgelegd.

De algemene verbodsbepalingen, die handelingen die het voortbestaan van planten en diersoorten in gevaar kunnen brengen verbieden, is een belangrijk onderdeel van de Flora- en faunawet. Deze verboden zorgen ervoor dat in het wild levende soorten zoveel mogelijk met rust worden gelaten. De belangrijkste, voor ruimtelijke plannen relevante wettelijke bepalingen staan hieronder genoemd.

ALGEMENE VERBODSBEPALINGEN FLORA - EN FAUNAWET (ARTIKELEN 8 T/M 12)

Artikel 8. Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11. Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12. Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Overtreding van de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet zonder juiste ontheffing of het nemen van mitigerende maatregelen kan leiden tot handhaving van de AID of DLG. Zij kunnen proces-verbaal opmaken en het werk stilleggen. Overtredingen van de Flora- en faunawet worden beschouwd als 'economisch delict' en kunnen als zodanig ook beboet worden.

Bij ruimtelijke plannen, met mogelijke gevolgen voor beschermde planten en dieren, is het verplicht om vooraf te toetsen of deze kunnen leiden tot overtreding van algemene verbodsbepalingen. Wanneer dat het geval dreigt te zijn, moet onderzocht worden of er maatregelen genomen kunnen worden om dit te voorkomen of om de gevolgen voor beschermde soorten te verminderen. Onder bepaalde voorwaarden geldt een vrijstelling, wordt door het ministerie van EZ goedkeuring gegeven aan de mitigerende maatregelen, of is het mogelijk van de minister van EZ ontheffing van de algemene verbodsbepalingen te krijgen voor activiteiten op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Ten aanzien van de criteria die voor vrijstellingen en ontheffingen gelden, kunnen verschillende groepen soorten worden onderscheiden. Deze groepen worden benoemd in het "Besluit van 28 november 2000 houdende regels voor het bezit en vervoer van en de handel in beschermde dier- en plantensoorten", kortweg genoemd "Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten". Dit besluit heeft de status van een AMvB. Onderstaande heeft betrekking op vrijstellingen en ontheffingen voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Voor andere activiteiten gelden andere regels die hier niet genoemd worden omdat ze niet van belang zijn.

Tabel 1 – Algemene soorten

Algemene vrijstelling van de verboden 8 tot en met 12, wel zorgplicht, m.u.v. artikel 10.

Tabel 2 – overige soorten

Vrijstelling mogelijk, mits gebruik wordt gemaakt van een door de minister goedgekeurde gedragscode; anders ontheffing noodzakelijk (toetsing aan gunstige staat van instandhouding en zorgvuldig handelen). Eventueel mitigatie- en compensatieplicht. Ook kan door het ministerie een beschikking worden afgegeven waarin goedkeuring wordt gegeven voor maatregelen ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen. Deze goedkeuring heeft de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag, m.u.v. artikel 10.

Tabel 3 – Soorten van bijlage 1 van de AMvB

Voor volgens art 75 lid 6 bij AMvB aangewezen soorten geldt een zwaar beschermingsregime. Voor deze soorten geldt, ook wanneer wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode, geen vrijstelling voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Ontheffing voor het overtreden van verbodsbepalingen kan alleen verleend worden wanneer:

- er geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- er sprake is van een bij AMvB bepaald belang. Voor deze groep is per AMvB bepaald dat een ontheffing verleend kan worden (met inachtneming van het voorgaande) bij:
 - dwingende reden van groot openbaar belang;
 - ruimtelijke ontwikkeling en inrichting (zolang er geen sprake is van benutting of gewin van de beschermde soort);
 - andere redenen die geen verband houden met ruimtelijke ontwikkeling: bescherming van flora en fauna, veiligheid van luchtverkeer, volksgezondheid of openbare veiligheid, voorkomen van ernstige schade of overlast en bestendig gebruik.

Tabel 3 – soorten op Bijlage IV van de Habitatrichtlijn

Voor volgens art 75 lid 6 aangewezen soorten die voorkomen op bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt een zwaar beschermingsregime. Voor deze soorten geldt, ook wanneer wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode, geen vrijstelling voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Ontheffing voor het overtreden van verbodsbepalingen kan alleen verleend worden wanneer:

- er geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- er sprake is van een bij AMvB bepaald belang. Voor deze groep is bij AMvB bepaald dat een ontheffing verleend kan worden (met inachtneming van het voorgaande) bij:
 - dwingende reden van groot openbaar belang¹;
 - andere redenen die geen verband houden met ruimtelijke ontwikkeling: bescherming van flora en fauna, veiligheid van luchtverkeer, volksgezondheid of openbare veiligheid

Vogels

Vanwege de bepalingen in de Europese Vogelrichtlijn, die overgenomen zijn in de Flora- en faunawet, geldt er voor vogels een afwijkend beschermingsregime.

Uit recente uitspraken van de ABRvS blijkt dat de manier waarop in Nederland tot voor kort werd omgegaan met ontheffingen voor vogels in strijd is met de Europese Vogelrichtlijn.

De Vogelrichtlijn staat een ontheffing alleen toe wanneer:

- er geen andere bevredigende oplossing is;
- er tevens sprake is van één van de volgende belangen:
 - bescherming van flora en fauna;
 - veiligheid van luchtverkeer;
 - volksgezondheid en openbare veiligheid.

Door het ministerie kan een beschikking worden afgegeven waarin goedkeuring wordt gegeven voor maatregelen ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen. Een dergelijke goedkeuring heeft de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag. Inzake het behoud van verblijfplaatsen wordt de beschikking alleen afgegeven indien de functionaliteit van verblijfplaatsen niet in het geding is én als deze niet worden verstoord (art. 11).

Voor het verstoren van broedende vogels, hun eieren of jongen kan slechts in uitzonderlijke gevallen ontheffing worden verleend voor een ruimtelijke ingreep, namelijk als voldaan wordt aan het bovenstaande criteria. In de praktijk betekent dit dat voor vogels gestreefd moet worden naar het voorkomen van het overtreden van verbodsbepalingen. In veel gevallen kan overtreding van verbodsbepalingen worden voorkomen door (verstorende) werkzaamheden buiten het broedseizoen (de perioden dat het nest in gebruik is voor het broeden of grootbrengen van jongen) aan te laten vangen.

Binnen de groep van vogels zijn er soorten waarvan het nest wordt aangemerkt als een zogenaamde “vaste rust- of verblijfsplaats”. Dergelijke verblijfplaatsen zijn jaarrond beschermd onder artikel 11 van de algemene verbodsbepalingen, en vormen de meest streng beschermde groep. Vaste rust- en verblijfplaatsen van vogels zijn aangewezen in de “aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten” (Ministerie van LNV, 2009) en bestaan uit de categorieën van vogelsoorten opgenomen in onderstaande tabel.

¹ Nb: voor deze groep kan er geen ontheffing worden verleend op basis van het belang “ruimtelijke ontwikkeling en inrichting”. Volgens de AMvB kan dit wel, echter recente uitspraken van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (ABRvS) laten zien dat de AMvB op dit punt een onjuiste implementatie van de Europese Habitatrichtlijn is.

Vogels	
Categorie	Type verblijfplaatsen
Categorie 1	Vaste rust- en verblijfplaatsen; nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.
Categorie 2	Nesten van koloniebroeders, nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn, of afhankelijk van bebouwing of biotoop
Categorie 3	Honkvaste broedvogels en vogels afhankelijk van bebouwing; nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn, of afhankelijk van bebouwing of biotoop
Categorie 4	Vogels die zelf niet in staat zijn een nest te bouwen; vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen
Categorie 5	Niet jaarrond beschermd, inventarisatie gewenst; nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Tabel 2: Categorieën broedvogels

Of voor het (buiten het broedseizoen) wegnemen van jaarrond beschermde vaste rust- en verblijfplaatsen een ontheffing noodzakelijk is, dient te worden vastgesteld met behulp van een zogenaamde omgevingscheck². Daarnaast is de noodzaak tot een ontheffing mede afhankelijk van de mogelijkheid tot het mitigeren (inclusief het aanbieden van vervangende nestgelegenheid) van negatieve effecten.

Wanneer plannen worden ontwikkeld voor ruimtelijke ingrepen of voornemens ontstaan om werkzaamheden uit te voeren, dient vooraf goed te worden beoordeeld of er mogelijke nadelige consequenties voor beschermde inheemse soorten zijn. In beginsel is daarvoor de initiatiefnemer zelf verantwoordelijk. Op de volgende pagina is een stroomschema opgenomen met de stappen die moeten worden doorlopen indien beschermde inheemse soorten aanwezig zijn.

² Een deskundige dient vast te stellen of er in de omgeving voldoende gelegenheid is voor de soort om zelfstandig een vervangend nest te vinden.

BIJLAGE 2 – FOTO-IMPRESSIE

Arcadis Nederland B.V.

Postbus 4205
3006 AE Rotterdam
Nederland
+31 (0)88 4261 261

www.arcadis.com

Projectnummer: C05062.000023.0200
Onze referentie: 078964342 0.5